

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/2019-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Szóllóssym, Mlynská 28, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 173/2018-101 z 11. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED],

██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 173/2018-101 z 11. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 25 C 234/2016-67 z 15. novembra 2017 (ďalej len „prvé uznesenie okresného súdu“) zastavil konanie vo veci sťažovateľky pre nezaplatenie súdneho poplatku.

3. Proti prvému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorá bola uznesením okresného súdu č. k. 25 C 234/2016-76 z 10. januára 2018 (ďalej len „druhé uznesenie okresného súdu“) zamietnutá ako nedôvodná.

4. Sťažovateľka podala proti druhému uzneseniu okresného súdu dovolanie. Najvyšší súd dovolacie konanie vo veci sťažovateľky napadnutým uznesením zastavil, keďže sťažovateľka podala dovolanie proti rozhodnutiu, proti ktorému ho podať nemožno.

5. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že okresný súd rozhodoval druhým uznesením o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka a týmto druhým uznesením okresného súdu sa konanie končí. Druhé uznesenie okresného súdu preto možno analogicky považovať za rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí a proti ktorému je podľa jej názoru prípustné dovolanie podľa § 420 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“). Analogické použitie § 420 Civilného sporového poriadku v prípade rozhodnutia okresného súdu o sťažnosti je možné vyvodiť z čl. 4 ods. 1 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo

iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

6. Sťažovateľka ďalej poukazuje na judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, má byť uprednostnený ten výklad, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb.

7. Sťažovateľka na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd SR uznesením č. k. 3Cdo/173/2018-101 zo dňa 11.10.2018 porušil základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu SR č. k. 3Cdo/173/2018-101 zo dňa 11.10.2018 sa zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], priznáva náhradu trov právneho zastúpenia...“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorý s účinnosťou od 1. marca 2019 upravuje konanie pred ústavným súdom. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti, ktorá bola doručená ústavnému súde 29. novembra 2018, postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde.

11. Ústavný súd považuje za potrebné ozrejmiť, že právna vec sťažovateľky bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, ktorého funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V zmysle čl. X ods. 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 zo 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) bola táto vec prerozdelená a náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi Liborovi Duřovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce prejednaná a rozhodnutá vo štvrtom senáte ústavného súdu v zložení Miroslav Duriš (predseda senátu), Ladislav Duditš a Libor Duřa (sudca spravodajca).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný

- súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
 - d) ktorý je neprípustný,
 - e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
 - f) ktorý je podaný oneskorene,
 - g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05). Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

18. Ústavný súd už judikoval, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

19. Ústavný súd konštantne poukazuje na to, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016, II. ÚS 255/2018).

20. Sťažovateľka namieta porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením. Tvrdí, že druhé uznesenie okresného súdu možno považovať za rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, a preto proti nemu mohla podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku podať dovolanie.

21. Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol:
«9. Podľa § 419 C.s.p. potom proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa a i z návetí (uvodzovacích viet) § 420 a § 421 ods. 1 zákona, o ktorom je stále reč, je zrejmé, že za splnenia tam uvedených podmienok (teda v prípade dovolania opretého - ako aj v tentoraz posudzovanej veci - o § 420 C.s.p., za predpokladu výskytu niektorej alebo aj viacerých v takomto ustanovení uvedených tzv. zmätočnosťných

vád) je prípustné dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí.

10. Najvyšší súd zdôrazňuje, že v zmysle ustanovení citovaných pod 9. zhora môže strana sporu napadnúť dovolaním (účinne) iba rozhodnutia odvolacieho súdu. Rozhodnutím odvolacieho súdu pritom v zmysle rekodifikovanej úpravy slovenského civilného procesu, účinnnej od 1. júla 2016, možno rozumieť výlučne rozhodnutie vydané v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie krajským súdom (§ 34 C.s.p.). Jedinou v súčasnosti platnou výnimkou z práve zadefinovaného pravidla je priznanie statusu odvolacieho súdu najvyššiemu súdu v sporoch z abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach, v ktorých zároveň súdmi prvej inštancie nie sú súdy okresné, ale tri z celkom ôsmich krajských súdov (za cenu istého zjednodušenia označiteľné i za tzv. tradičné krajské súdy...), kedy ide zároveň tiež o nateraz jedinú zákonnú výnimku z pravidla vecnej príslušnosti okresného súdu na konanie v prvej inštancii podľa (§ 12 C.s.p.).

11. Zavedenie sťažnosti ako nového (osobitného) opravného prostriedku proti uzneseniam súdov prvej inštancie vydávaným vyššími súdnymi úradníkmi (prostriedku nielen terminologický, ale aj významovo odlišného od odvolania) v spojitosti s ponechaním kompetencie rozhodovania o takomto opravnom prostriedku u jeho pôvodcu (hoc aj samozrejme už inak, a to sudcom reprezentovaného súdu prvej inštancie) potom spôsobuje nemožnosť nazerania tu aj na súd prvej inštancie, rozhodujúci o sťažnosti, ako na súd odvolací (bez ohľadu na to, či jeho rozhodnutie napĺňa atribút rozhodnutia, ktorým sa konanie končí). Z rovnakého dôvodu ale nemôže byť aplikovateľnou ani tá časť skoršej úpravy procesného práva, ktorá (i keď len výnimočne) zverovala oprávnenie na rozhodovanie o odvolaní (resp. aj iné oprávnenie štandardne prislúchajúce odvolaciemu súdu) práve súdu prvej inštancie (tu por. ustanovenie § 174 ods. 2 poslednej vety Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O.s.p.“, resp. odsek 5 rovnakého ustanovenia ako výnimku z pravidla podľa § 208 O.s.p.).

12. Podľa názoru najvyššieho súdu pritom neobstojí ani argumentácia v prospech prípustnosti dovolania voči rozhodnutiu iného, než odvolacieho súdu za pomoci analógie zákona. Postup podľa dovolaním akcentovaného čl. 4 ods. 1 Základných princípov C.s.p. má totiž slúžiť len vyplňaniu zjavných medzier zákona, celkom vedomé zahrnutie

zákonodarcom do okruhu rozhodnutí napadnutelných dovolaniami len rozhodnutí odvolacieho (a nie aj sťažostného) súdu však za medzeru preklenuteľnú výkladom považovať nemožno. Pripustenie opaku by malo v skutočnosti za následok vytvorenie priestoru pre spochybňovanie správnosti za pomoci mimoriadneho opravného prostriedku na najvyššom súde aj takých rozhodnutí, u ktorých pre ich menšiu závažnosť a prevažne len procesnú povahu zákon nielenže vylúčil možnosť odvolania (ako riadneho opravného prostriedku predpokladajúceho štandardný dvojinštančný proces), ale netrval dokonca ani na vydaní rozhodnutia v jednej (prvej) inštancii sudcom. Ak by sa aj v prípadoch druho- totožných s tým z prejednávanej veci mala prijať interpretácia ponúkaná dovolaním, viedlo by to k celkom neprijateľnému modelu, v rámci ktorého by rozhodne nie až tak zanedbateľný počet rozhodnutí súdov prvej inštancie bol vylúčený z prieskumu ich správnosti odvolacími (krajskými) súdmi, naopak by však všetky takéto rozhodnutia mal preskúmať súd dovolací (najvyšší).»

22. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia konštatuje, že z jeho odôvodnenia jasne a zrozumiteľne vyplýva, prečo bolo konanie o dovolaní sťažovateľky potrebné zastaviť. Vyčerpávajúce odôvodnenie napadnutého uznesenia dáva podľa názoru ústavného súdu dostatočnú odpoveď na všetky sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti prednesené námietky.

23. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

24. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že táto ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako takú ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

25. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2019

Miroslav Duriš
predseda senátu